

БА́РКА Василь (справж. — Очерет Василь Костянтинович; ін. псевд. — Іван Вершина; 16. 07. 1908, с. Солониці, нині Лубен. р-ну Полтав. обл. — 11. 04. 2003, м. Глен-Спей, шт. Нью-Йорк, США) — поет, прозаїк, есеїст, літературознавець. Кандидат філологічних наук (1940). Навч. у Лубен. пед. технікумі, на філол. факультеті Краснодар. пед. інституту (30-і рр.), де потім викладав історію зх.-європ. літ-р середньовіччя. Учасник 2-ї світової війни, був двічі поранений, а 1943 вивез. німцями до Берліна як оstarбайтер. Після війни перебував у таборах для переміщ. осіб в Авґсбурзі. Від 1950 — у США, спершу мешкав у Нью-Йорку, а від поч. 70-х рр. — у Глен-Спеї. До війни опубл. зб. поезій «Шляхи» (1930) і «Цехи» (1932; обидві — Харків). Критика звертала увагу на спорідненість ранньої творчості Б. з пантеїзмом П. Тичини, рос. символізмом, італ. Ренесансом і традиціями барок. поезії. Автор поет. книг «Апостоли» (Авґсбург, 1946), «Білий світ» (Мюнхен, 1947), «Псалом голубиноного поля» (1958), «Океан I» (1959), «Лірник» (1968), «Океан II» (1979; усі — Нью-Йорк), «Океан III» (К., 1992), драм. поеми «Кавказ» (К., 1993). В романі у віршах «Свідок для сонця шестикрилих» (Нью-Йорк, 1981) Б. засобами поет. символіки та склад. алюзій до тексту Святого письма осмислює проблему осягнення Людиною величного помислу Творця. Автор проз. романів «Рай» (Джерсі-Сіті; Нью-Йорк, 1953), де викривається соціаліст. «рай» у СРСР, та «Жовтий князь» (Мюнхен; Нью-Йорк, 1963) — одного із найпронизливіших творів про геноцид українського народу в голодоморі 1932–33. Переклав з англ. мови трагедію В. Шекспіра «Король Лір» (Штуттґарт; Нью-Йорк, 1969), з італ. — фрагменти «Божественної комедії» Данте (Штуттґарт, 1978). Для зрілого періоду творчості Б. характерне оригін. викори-

стання засобів фольклор. поетики в поєднанні з принципами барок. символіки, цілісність худож. композицій, перейнятих просвітленою християн. містикою й натхнен. оприсутненням Бога в колі дарованого людині світу. «Із двох можливих варіантів символізму — одного, що знає, а другого, що шукає, — Барка послідовно надає перевагу першому. ...За нібито позірним сюрреалізмом цих конструкцій існує зумисний смисл, існує правда» (І. Фізер). Цією правдою для Б. є радісна євангел. вість, адресована кожній людині, обтяж. марнотою буднів і тягарем влас. двочасності. Прозріння остаточ. смислів, що так химерно розбігаються з контекстом дійсності та її мов. практикою — підґрунтя всієї творчості Б. Саме звідси — наполегливе й винахідливе творення влас. мови, відмінної як від традиц. літ., так і розмовно-побут. укр. дискурсів серед. 20 ст. «Мимоволі виникає відчуття, що поет хоче сказати щось невисказане, щось, що лежить за межами звичайної лексики. Слова стоять на перешкоді, і поет мусить їх уживати, але робити це із застереженням. Тому його мова пересичена архаїзмами, рідко вживаними словами, новими формами старих слів і особливо новотворами... Ідеал Барки — це “незримість неба”, що розсипається сонячним вогнем у його поезії. Його релігійну пристрасність можна хіба порівняти з пристрасністю барокових поетів» (В. Кейс). Чи не в цьому прагненні витворити власну поет. мову для вираження особистіс. світочуттєвих комплексів Б. опинився на боці митців Нью-Йорк. групи, чие «літературне бунтарство» він рішуче підтримував від самих початків (серед. 50-х рр.). А коли з публікацій деяких епатаж. віршів (зокрема М. Царинника) Б. дійшов висновку, що творчості «ню-йоркчан» насправді чужі визначальні для нього сакральні смисли, то заявив про свій «духовний розрив» з групою. Реліг. переживання тісно пов'язане у Б. з напруж. і повсякчасним осмисленням укр. нац. онтології, є способом її розуміння та гармонізації. «Поезія Василя Барки — вияв такого світосприймання, що засобами синхронності й синперспективності шукає виявити понадчасові сутності українського світу. Ці шукання, формально збігаючись з шуканнями сучасної західної поезії й мистецтва взагалі, не наслідують їх. Вони ростуть з ґрунту українського середньовіччя, як воно збереглося в писаних текстах і народній творчості» (Ю. Шерех). В усіх метафіз. розмислах та образно-символ. медитаціях Б. увага акцентується на духовному самовдосконаленні особистості в категоріях християн. моралі. Свої погляди на мистецтво, літературу і життя Б. висловив в есе «Жайворонкові джерела» (1956), «Вершник неба» (1965), «Земля садівничих» (1977; усі — Нью-Йорк) і літературознав. працях «Уваги про поезію

старовинну і сучасну» (1958), «Хліборобський Орфей, або Клярнетизм» (1961; обидві — Мюнхен; Нью-Йорк), «Правда Кобзаря» (1961), «Творчість» (1968; обидві — Нью-Йорк). Влітку 1999 внаслідок інсульту був госпіталізований, а згодом відданий під мед. опіку до старечого будинку.

Рекомендована література

1. Бойко Ю. Про поета Барку і про дещо принципове // Орлик. 1947. № 5;
2. Шерех Ю. Етюди про незрозуміле в літературі // Арка. 1947. № 4;
3. Його ж. Образ світу: між сном і статистикою // Нові дні. 1954. № 51;
4. Рубчак Б. До високих околиць // Овид. 1957. № 10;
5. Лятуринська О. Псалом голубиного поля // Київ. 1958. № 5-6;
6. Лесич В. На межах // Слово. 1962. № 1;
7. Бойчук Б., Рубчак В. Василь Барка // Координати. Мюнхен, 1969. Т. 2;
8. Кейс В. Малий вступ до великої поеми // Сучасність. 1981. № 1;
9. Плющ Л. Від «Княгині» Шевченка до «Жовтого князя» В. Барки // Там само. 1988. № 7-8;
10. Салига Т. У космічній гармонії // Продовження. Л., 1991;
11. Чумаченко В. К. Свидетельствующий о солнце // Кубан. новости. 1993, 16 июля;
12. Його ж. Мир поймал меня, но не удержал (К 90-летию со дня рождения Василя Барки) // Филология. Краснодар, 1998. № 13;
13. Шерех Ю. Поезія ясновидного вечора («Батько й син» Василя Барки) // Пороги і запоріжжя. Література. Мистецтво. Ідеологія: У 3-х т. Т. 1. Х., 1998;
14. Василь Барка: «Кубань я оставил навсегда» (письма В. К. Чумаченко) // Родная Кубань. 1998. № 3;
15. Ульяненко О. Василь Барка – восьме коло пекла // Україна молода. 1999, 1 груд.

В. П. Моренець

Бібліографічний опис:

Барка Василь / В. П. Моренець // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2003. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-40577>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).